

Ruské muzeum na Zbraslavi

Část exodu společenské a intelektuální elity z Ruska na západ po Říjnové revoluci (1917, *pozn.red.*)

amířila také do Československé republiky. U nás se emigrantům dostalo všestranné podpory, která je zbavila existenčních starostí a tak se záhy mohli vrátit k tomu, co museli doma opustit. Obohacovali československé prostředí svojí účastí na kulturním, vědeckém a společenském dění. Založili vlastní instituce, orientované na zachovávání ruské historie a na podporu vzdělanosti a vědecké práce emigrantů. Krátká doba poskytovaného pohostinství za první republiky částečně skončila německou okupací. Definitivně pak po válce příchodem Rudé armády a prosovětskou politikou naší poválečné vlády. Početná komunita ruských emigrantů se rozprchla nebo jí do gulagů odvěkla NKVD. Komunistem pokřivená historie první republiky nepřipouštěla ani zmínku o ruských emigrantech a tak jejich působení bylo vymazáno z naší historické dřív, než mohlo být zdokumentováno a zhodnoceno. Dodnes zůstává bílým místem v našich dějinách. Málokdo už také ví, že Zbraslav sehrála v kulturním životě ruské emigrace důležitou roli, dokonce s mezinárodním ohlasem....

Jak muzeum vzniklo

V roce 1923 byla v Praze založena "Ruská národní univerzita" (později přejmenovaná na "svobodnou") s orientací na vzdělání, vědu a výzkum. V roce 1933 přišel, spisovatel a někdejší osobní sekretář L.N.Tolstého V.F.Bulgakov s ideou založení muzea ruské emigrace pod záštitou této univerzity. Záměr se mu podařilo prosadit a v souvislosti s tím se obrátil poslanec a bývalý premiér Dr. K. Kramář na majitele zbraslavského zámku C.

Bartoně Dobenína s žádostí o poskytnutí jednoho sálu v nevyužívaném konventu pro zřízení expozice muzea. Bylo mu vyhověno a muzeum získalo do svého začátku sály hned dva. Bylo pojmenováno "Ruské kulturně-historické muzeum" a bylo slavnostně otevřeno v září 1935. Podle zakládací listiny mělo za úkol sbírat, studovat, vystavovat a zpřístupňovat věci týkající se historie, života a tvůrčí činnosti ruské emigrace a zahraničních Rusů vůbec. Nemělo se zabývat historií Ruska ve světové válce, revoluce a občanské války. Jeho činnost byla financována z darů a podpor ruských emigrantů a jejich příznivců v tuzemsku i v zahraničí. Mezi našimi dárci byl zejména C.Bartoň Dobenína, ale i T.G. Masaryk a E. Beneš, Ministerstvo kultury a mnoho dalších.

Ředitelem muzea se stal V.F.Bulgakov. Pod jeho vedením bylo muzeum mimořádně aktivní a jeho prestiž brzo překročila hranice republiky. Už rok po otevření na sebe upozornilo výstavou I.J.Rjepina, za kterou následovala řada dalších akcí, prezentujících sbírky v jeho vlastnictví. Ty se rozrůstaly neuvěřitelným tempem. Dary od emigrantů přicházely nejen z Evropy a Ameriky, ale např. i z Indie nebo Mandžuska. A nešlo jen o jednotlivosti. Bývaly to celé kolekce, obrazů, keramiky, starožitností, korespondence, miniatur, a jiných uměleckých předmětů.

Období slávy...

V roce 1938 už mělo muzeum specializovaná oddělení pro umění, architekturu, historii, starožitnosti, manuskripty, fotografie, techniku a vlastní knihovnu. Důsledkem toho byla i expanze muzea do dalších sálů a kanceláří v konventu. Po třech letech existence již bylo v osmi sálech soustředěno 325 obrazů, grafik, kreseb a plastik od stovky umělců, sbírka fotografií ze života ruské emigrace, sbírka fotografií staveb ruských architektů ve světě a rozsáhlá kolekce ruských památek. Kuriozitou byly dveře hotelového pokoje se zlatým nápisem "Appartement Mistra F. Šaljapina", pocházející z hotelu, kde mistr přebýval během svých návštěv v Praze.

V knihovně bylo 3000 svazků. Seznam vědeckých prací emigrantů žijících v republice obsahoval v tom roce již víc než 100 položek. Při tom se nejednalo pouze o ruskou tematiku, ale týkaly se i techniky, zemědělství, stavebnictví a dalších oborů. Ředitel Bulgakov dokončil slovník ruských spisovatelů činných za hranicemi, který obsahoval 1000 básníků, beletristů, historiků literatury a kritiků, působících mimo sovětské Rusko. Muzeum poskytlo sídlo pro "Sdružení ruských architektů".

O muzeu se psalo v evropském i americkém tisku, čestnými členy muzejního výboru byly osobnosti jako A.Einstein. V ruštině byla vydána brožura s jeho popisem a katalog. Všichni se shodovali na tom, že na Zbraslavi se zrodil kulturní stánek evropského významu. Přestože bylo muzeum otevřeno jen v letní sezóně a pouze v neděli, vykazovalo každou sezónu několikatisícové návštěvy, včetně zahraničních.

Zakladatelé muzea doufali, že celé nashromážděné kulturní bohatství bude jednou v budoucnu vráceno do Ruska, jako dar ruskému národu.

...a jeho konec.

Německá okupace bouřlivý rozvoj muzea zastavila. Ruští emigranti se na Němci okupovaném

Ruské muzeum na Zbraslavi

Napsal uživatel Rudolf Hofmeister
Středa, 14 Zář 2011 07:36

území dostali po napadení Sovětského Svazu Hitlerem do podivné a nejednoznačně definované situace. Jako odpůrci bolševizmu byli oficiálně na straně Němců a jejich spojenců včetně "osvobozené" armády gen. Vlasova, vytvořené z ruských zajatců. Neoficiálně ale byli pro Třetí říši potenciálním nebezpečím, protože se v jejich řadách skrývali agenti Stalinova režimu. Plošný zásah proti ruským emigrantům situace neumožňovala a jejich podpora byla stejně nepřijatelná. Navíc mezi nimi bylo mnoho Židů. Byli proto jako celek na okupovaném území pouze trpění a podezřelí jednotlivci skončili v koncentračních táborech.

Stejně se odvíjel i osud ruského muzea. Finanční podpora a dotace byly zrušeny, ale běžný, i když omezený, provoz mohl pokračovat. Ředitel Bulgakov byl v roce 1941 zatčen a poslán do koncentráku v Bavorsku. Vrátil zpět až v roce 1945. Muzeum bylo definitivně uzavřeno v roce 1944, kdy zámek pro sebe zabrala německá armáda. Muzeum svou činnost už nikdy později neobnovilo. Sbírkám uloženým v zámku zasadilo první ránu obsazení zámku německou armádou, o druhou a definitivní se postaral poválečný ministr kultury Z. Nejedlý. Aniž by to chtěl, nevědomky splnil přání zakladatelů muzea, i když úplně jinak, než si přáli. Sbírky poslal do Sovětského svazu.

Formálně existovalo muzeum spolu se Svobodnou univerzitou ještě do roku 1948, kdy byly obě instituce zrušeny.

Rudolf Hofmeister